

Posudek školitele
na diplomovou práci
Markéty Balcarové
Proměna Stifterova pojetí „zákona mírnosti“ od Studií po Pozdní léto
Praha: FF UK, 2010, 105 s.

Adalbert Stifter, jeden z nejvýznamnějších rakouských spisovatelů 19. století, který pochází z české části Šumavy a bývá proto českou germanistikou někdy přiřazován k významným německy píšícím spisovatelům z českých zemí, se dostal po desetiletích zapomnění v druhé části 19. století do hledáčku literární kritiky a historie na přelomu 19. a 20. století právě díky Augustu Sauerovi a pražské germanistice.

Předkládaná diplomová práce o jeho proslulém poetologickém konceptu „zákona mírnosti“ (das sanfte Gesetz) a jeho aplikaci samotným autorem ve vlastní tvorbě se k nim zajímavým způsobem přiřazuje. Na úvod podotýkám, že je to práce velmi zdařilá a v běžné úrovni diplomových prací nadstandardní. Po úvodních přehledných kapitolách o přiřazení Stiftera k dominantnímu proudu *biedermeieru* (dodejme, že s tímto termínem pracuje literární historie až od 20. století, *zmínka o tom by v této vynikající práci chybět neměla*) a výčtu dobových literárních vlivů na jeho tvorbu (romantismus, klasika a klasicismus, politická literatura hnutí Mladé Německo, raný realismus v jeho pro Německo typické poetické rovině i prvky Stifterovy tvorby, odkazující na budoucí modernu) se diplomantka pouští do analýzy „zákona mírnosti“, jak byl formulován ve slavné Předmluvě k Pestrým kamenům (1853). Postupuje systematicky a nevyhýbá se kritickým pohledům na dosavadní výzkum tématu: předestírá, že se Stifterův poetologický koncept vztahuje výhradně na obsah, nikoli formu (s. 21), rozebírá možnou motivaci k jeho sepsání (Hebbelova kritika Stiftera), důkladně analyzuje pojmy „velký“, „malý“ a „mírný“ a vysvětluje, proč vedle sebe existuje několik interpretačních přístupů k tomuto konceptu, což shrnuje na s. 32. Její důkladný textový rozbor vedl k závěru, že poetologický koncept představený v Předmluvě, se nevztahuje pouze na Pestré kameny, ale prostupuje celým Stifterovým dílem.

Pro Stifterovo pojetí přírody a její obraz v díle proto navrhla pět konceptů (od pojetí romantické a panenské přírody přes koncept kultivované přírody, koncept přírody jako média poznání až k pozdnímu konceptu přírody jako média umění, které dokládá pouze v románu *Pozdní léto*), jimiž poměřuje texty od Studií přes *Pestré kameny* až po *Pozdní léto*. Stifter ve svém poetologickém konceptu proklamoval bezvýhradnou vzájemnou symbiózu člověka a přírody, nicméně její praktické uskutečňování ve vlastních literárních textech není zdaleka tak dokonalé, jak by se na první pohled mohlo zdát. Často je autorem porušována.

Na tuto skutečnost začínají v posledních desetiletích poukazovat četní literární historici v dílčích studiích (Lachinger, Kühlmann, Braun, Lindner) a vysvětlují je rozličnými způsoby (diplomantka je shrnuje v důkladném poznámkovém aparátu). Sama přichází s návrhem dalšího možného vysvětlení: Stifter kromě Předmluvy k Pestrým kamenům začíná svá vyprávění uvedením (Abdias, Brigitta), ve kterém sám poukazuje na „kritická místa“, v nichž převládá líčení krutostí přírodních katastrof, která jsou v logickém rozporu s proklamovanou „mírností“ symbiózy člověka a přírody. Byl si tedy těchto nesrovnalostí vědom. Vysvětluje je poukazem na omezenost lidského poznání a schopností je vysvětlit. Diplomantka za tím vidí autorův záměr, jak si „pohrát“ se čtenářem (a případným interpretem), který probíhá podle následného scénáře: Čtenáři je poetologickým konceptem či úvodem k novele nabídnut návod k interpretaci, který je vzápětí zpochybně nenápadným odkazem na to, že taková interpretace vlastně není možná, protože interpretovi k ní chybí vybavení (jeho schopnost poznání je omezena). Interpret tedy, chce-li se držet „návodu“, buď text „upraví“ podle poetologického konceptu, aby mu vyhověl, nebo s odkazem na své

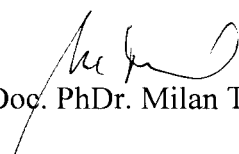
omezené možnosti poznání prohlásí, že nelze za dané konstelace textu dospět k žádnému výsledku. Diplomantka podotýká, že její teorie nabízí výhradně dodatečnou možnost k textové interpretaci.

Jazyková stránka diplomové práce: Stylisticky velmi vyrovnaná práce je napsána bezchybnou němčinou, již po gramatické ani stylistické stránce nelze nic vytknout. Jediný drobný prohřešek: Winckelmann se píše s ck.

Hodnocení: Diplomová práce Markéty Balcarové je podle mého názoru v práci nadprůměrnou samostatnou prací s přesně vymezeným cílem, přesvědčivými argumenty a výborně zvládnutým poznámkovým aparátem. Přesvědčivý je i seznam sekundární literatury, v níž mi chybí snad jen nejnovější monografie o Stifterovi z pera Wolfganga Matze (Adalbert Stifter oder Diese fürchterliche Wendung der Dinge, München: Hanser, 1995), i když předpokládám její znalost; diplomantka ji nezařadila, protože ji v takto formulované problematice nevyužila. Předloženou diplomovou práci hodnotím jako významnou monografickou studii ke stifterovské problematice.

Závěr: Diplomová práce Markéty Balcarové převyšuje požadavky na diplomovou práci kladené, k obhajobě ji **doporučuji** bez výhrad.

V Praze 18.05.2010

Doc. PhDr. Milan Tvrđík, CSc.